

INSTITUUT VOOR LANDBOUW- EN VISSERIJONDERZOEK

WETENSCHAPPELIJKE INSTELLING VAN DE VLAAMSE OVERHEID - LANDBOUW EN VISSERIJ

BURG. VAN GANSBERGHELAAN 96 BUS 1

9820 MERELBEKE, BELGIË

TEL. 09 272 25 00 - FAX 09 272 25 01

E-MAIL: [ILVO@ILVO.VLAANDEREN.BE](mailto:ilvo@ilvo.vlaanderen.be)

[HTTP://WWW.ILVO.VLAANDEREN.BE](http://www.ilvo.vlaanderen.be)

EENHEID LANDBOUW EN MAATSCHAPPIJ

Vlaamse overheid

Onderzoeksrapport

Ruimtelijk-economische analyse van de bedrijvigheid binnen het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen

Fanny Van den Haute

Eva Kerselaers

Anna Verhoeve

Elke Rogge

Onderzoeksproject in opdracht van de
Provincie Antwerpen – Departement
Welzijn, Economie & Plattelandsbeleid,
Dienst Landbouw- & Plattelandsbeleid

December 2013

INSTITUUT VOOR LANDBOUW- EN VISSERIJONDERZOEK

WETENSCHAPPELIJKE INSTELLING VAN DE VLAAMSE OVERHEID - LANDBOUW EN VISSERIJ

BURG. VAN GANSBERGHELAAN 96 BUS 1
9820 MERELBEKE, BELGIË
TEL. 09 272 25 00 - FAX 09 272 25 01
E-MAIL: ILVO@ILVO.VLAANDEREN.BE
[HTTP://WWW.ILVO.VLAANDEREN.BE](http://WWW.ILVO.VLAANDEREN.BE)

Vlaamse overheid

Onderzoeksrapport

Ruimtelijk-economische analyse van de bedrijvigheid binnen het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen

December 2013

Eenheid Landbouw en Maatschappij

Burgemeester Van Gansberghelaan 115, bus 2
B-9820 Merelbeke
tel. 09 272 23 40 – fax. 09 272 23 41
e-mail: L&M@ilvo.vlaanderen.be

Samenwerkingsovereenkomst tussen de Provincie Antwerpen en het Instituut voor landbouw- en visserijonderzoek (ILVO).

Auteurs:

- Fanny Van den Haute (ILVO - Wetenschappelijk onderzoeker)
- Eva Kerselaers (ILVO - Wetenschappelijk onderzoeker)
- Anna Verhoeve (ILVO - Wetenschappelijk onderzoeker)
- Elke Rogge (ILVO - Wetenschappelijk coördinator)

Vanuit de Provincie Antwerpen werd de opdracht opgevolgd door:

- Mechtilde Hennebert (Provincie Antwerpen - Diensthoofd Landbouw- & Plattelandsbeleid)
- Christel Claes (Provincie Antwerpen - Adviseur Landbouw)
- Tinne Van Looy (Provincie Antwerpen - Adviseur Platteland)

COLOFON

- **Project:** Ruimtelijk-economische analyse van de bedrijvigheid binnen het agrarisch gebied van de provincie

- **Opdrachtgever:** Provincie Antwerpen | Departement Welzijn | Economie & Plattelandsbeleid, afdeling Landbouw- en Plattelandsbeleid

- **Opdrachtnemers :** EV ILVO | Eenheid Landbouw & Maatschappij | Burgemeester van Gansberghelaan 115 bus 2 | 9820 Merelbeke | ☎ 09 272 23 40 | 📠 09 272 23 41

Lijst met afkortingen

AO	Agrarische onderneming
CORVE	Coördinatieceel Vlaamse e-government
CRAB	Centraal Referentie Adressen Bestand
GO	Gemengde onderneming
ILVO	Instituut voor Landbouw- en Visserij Onderzoek
KBO	Kruispuntbank voor Ondernemingen
NACE	Statistische Nomenclatuur van de economische activiteiten in de Europese Gemeenschappen
NACEBEL	Statistische Nomenclatuur van de economische activiteiten in België
NAO	Niet – agrarische onderneming
RSV	Ruimtelijke Structuurplan Vlaanderen
VKBO	Verrijkte Kruispuntbank voor Ondernemingen

Contact:

Fanny Van den Haute, Wetenschappelijk onderzoeker

Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek ILVO

Eenheid Landbouw en Maatschappij

Burg. Van Gansberghelaan 115, bus 2

B-9820 Merelbeke

Tel. +32 9 272 23 42

fanny.vandenhaute@ilvo.vlaanderen.be

Eva Kerselaers, Wetenschappelijk onderzoeker

Instituut voor Landbouw en Visserijonderzoek ILVO

Eenheid Landbouw en Maatschappij

Burg. Van Gansberghelaan 115, bus 2

B-9820 Merelbeke

Tel. +32 9 272 23 65

eva.kerselaers@ilvo.vlaanderen.be

Vermenigvuldiging of overname van gegevens toegestaan mits duidelijke bronvermelding:

Van den Haute F., Kerselaers E., Verhoeve, A., Rogge E. (2013) Ruimtelijk-economische analyse van de bedrijvigheid binnen het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen. Onderzoek in opdracht van de Provincie Antwerpen. Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek, Landbouw & Maatschappij, Merelbeke.

Aansprakelijkheidsbeperking

Deze publicatie werd door het ILVO met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze publicatie. De gebruiker van deze publicatie ziet af van elke klacht tegen het ILVO of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal het ILVO of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

INHOUD

Inleiding.....	1
Kernbevindingen	3
DEEL 1 Basisinventaris van rurale bedrijvigheid.....	5
1. Methodologie basisinventaris.....	6
1.1. Gebruikte data.....	6
1.2. Werkwijze.....	9
1.3. Foutenmarge van de basisinventaris	11
2. Resultaten basisinventaris.....	14
2.1. Aantal ondernemingen en hun aantal activiteiten	14
1. Lokaliseerbare ondernemingen (Stap 1)	14
2. Ruimtelijke filter (Stap 2).....	15
3. Indeling ondernemingen (Stap 3).....	16
2.2. Type activiteiten	21
1. Agrarische activiteiten.....	21
2. Niet-agrarische activiteiten	22
2.3. Acht activiteiten in de kijker.....	24
DEEL 2 Ruimtelijke analyse van spreidingspatroon.....	28
1. Methodologie ruimtelijke analyse.....	29
1.1. Nabijheid tot wegen	29
1.2. Verband met gebouwen zonder actieve landbouwfunctie.....	30
1.3. Analyse agrarisch gebruik.....	30
2. Resultaten ruimtelijke analyse	32
2.1. Ruimtelijke spreiding niet-agrarisch ondernemingen.....	32
2.2. Nabijheid tot wegen	33
2.3. Verband met gebouwen zonder actieve landbouwfunctie.....	34
2.4. Analyse agrarisch gebruik.....	36

INLEIDING

Dit onderzoeksproject, gefinancierd door de Provincie Antwerpen, kadert binnen de opmaak van landbouw- en plattelandskaarten door de dienst Landbouw- en Plattelandsbeleid van de Provincie Antwerpen. Zoals blijkt uit eerder onderzoek worden de landbouw en het platteland in Vlaanderen de laatste decennia versneld geconfronteerd met nieuwe ontwikkelingen die niet alleen het beeld veranderen maar ook heel ingrijpend de functies, de positie en de beleving van het platteland beïnvloeden¹.

Om vanuit het beleid gepast te kunnen inspelen op deze veranderingen, is het in eerste instantie belangrijk om een goed beeld te hebben van wat er net verandert en van de omvang, impact en oorzaak van deze veranderingen. Het doel van dit onderzoek is om meer inzicht te krijgen in één van deze ontwikkelingen, nl. het voorkomen van niet-agrarische economische activiteiten op het platteland. Meer specifiek beantwoordt dit project twee belangrijke vragen omtrent de aanwezige economische dynamiek in het agrarisch gebied:

1. Welke economische activiteiten kenmerken het agrarisch gebied? Hierbij wordt gekeken naar de aanwezige agrarische activiteiten, maar ook naar de grootte en kenmerken van de niet-agrarische economische dynamiek.
2. Welke verklarende verbanden zijn er tussen het voorkomen van niet-agrarische economische bedrijvigheid en bepaalde plattelandskenmerken? Komen er bijvoorbeeld meer niet-agrarische activiteiten voor in agrarisch gebied nabij grote wegen?

Om de eerste vraag te antwoorden wordt gebruik gemaakt van een eerder ontwikkelde methode van Verhoeve & De Roo (2008)² die toelaat om inzichten te krijgen in de economische dynamiek in agrarisch gebied. In het kader van dit onderzoek werd de methodiek toegepast voor de hele provincie Antwerpen. Omdat deze methode op adresniveau geen

---

¹ Elke Rogge en Eva Kerselaers (2013). Het platteland verandert. *Ruimte & Maatschappij* 5 (1), 1-12.

² Anna Verhoeve en Niek De Roo (2008) *Economische dynamiek en ruimtelijke kwaliteit op het platteland*. Academia Press, Gent (164 p).

voorafgaande kent, leidt de gehanteerde methode tot verrassende resultaten en inzichten. De resultaten van dit onderzoek worden opgeleverd aan de hand van overzichtelijke basiskaarten. In de begeleidende tekst worden de resultaten, vervat in deze kaarten, omschreven alsook worden de achterliggende cijfers meegegeven.

In de ruimtelijke analyse proberen we verder te gaan dan het louter vaststellen van de aanwezige dynamiek en gaan we op zoek naar verklarende factoren. Door de toepassing van de methodiek van Verhoeve en De Roo (2008) op een groot aaneengesloten gebied, wordt het immers mogelijk om een ruimtelijke analyse te doen voor het spreidingspatroon van de vastgestelde economische bedrijvigheid. Deze ruimtelijke analyse moet verder inzicht verschaffen in de ontstaanslogica van de economische dynamiek en op die manier handvaten aanreiken voor het aansturen van de vastgestelde dynamiek. De ruimtelijke analyse in deze onderzoeksopdracht is slechts een eerste aanzet, maar toont wel welke vragen gesteld kunnen worden. Hierdoor kan ze als basis dienen voor diepgaandere analyses in de provincie Antwerpen of ander gelijkaardig plattelandsonderzoek in Vlaanderen.

Na deze inleiding waarin we de context, probleem- en doelstelling van het onderzoek verwoord hebben, worden de kernbevindingen van dit rapport weergegeven. Vervolgens is het rapport opgedeeld in twee grote delen. In het eerste deel wordt de basisinventaris van de economische ondernemingen en hun activiteiten in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen besproken, in het tweede deel de ruimtelijke analyse van deze economische ondernemingen. Elk deel start met een uitgebreide bespreking van de gehanteerde methodologie. Vervolgens worden de resultaten weergegeven en besproken. In de bijlagen worden een aantal bijkomende kaarten opgenomen alsook meer uitgebreide cijfers.

KERNBEVINDINGEN

In dit deel worden de kernbevindingen uit het project 'Ruimtelijk-economische analyse van de bedrijvigheid binnen het agrarisch gebied van de provincie' weergegeven. Door de kernbevindingen op te lijsten wordt meteen een samenvatting gegeven van de resultaten alsook inzicht verleend in de voornaamste conclusies.

Het onderzoek is, bij het opstellen van de opdracht, vertrokken vanuit een dubbele doelstelling. Ten eerste richt het onderzoek zich op de opmaak van een basisinventaris van de economische dynamiek in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen. In deze inventaris wordt niet alleen een overzicht gegeven van het aantal ondernemingen en hun geregistreerde activiteiten maar wordt er ook in detail ingegaan op de type ondernemingen en de aard van de geregistreerde activiteiten. De inventaris wordt opgesteld op basis van de eerder ontwikkelde methode van Verhoeve en De Roo (2008). Uit de inventaris blijkt dat er op basis van de gebruikte data in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen 20.906 lokaliseerbare ondernemingen zijn, die samen 96.050 activiteiten geregistreerd hebben. Wanneer de activiteiten opgedeeld worden in agrarische en niet-agrarische activiteiten, blijkt dat er 14.705 agrarische activiteiten geregistreerd zijn in het agrarisch gebied en 81.345 niet-agrarische. Enkele voorbeelden van veel voorkomende niet-agrarisch activiteiten behoren tot de categorie 'Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden', 'Groothandel en handelsbemiddeling' en 'Detailhandel'. De tweedeling van activiteiten laat toe om de ondernemingen in te delen in verschillende types, op basis van hun geregistreerde activiteiten. Daaruit blijkt dat 4.729 (23%) van de ondernemingen enkel agrarische activiteiten uitvoert, 13.276 (63%) enkel niet-agrarische activiteiten en 2.901 (14%) gemengde activiteiten. Deze basisinventaris is opgesteld voor de provincie Antwerpen, maar ook op gemeentelijk niveau.

Bij de interpretatie en communicatie van deze gegevens moet men echter wel voorzichtig zijn. Het aangeleverde cijfermateriaal is immers gebaseerd op de ondernemingsnummers en hun geregistreerde activiteiten in de VKBO, zonder hun feitelijk voorkomen na te gaan. Om over de exacte en werkelijke cijfers te beschikken moet deze inventaris afgetoetst worden aan de hand van diepgaander onderzoek, zoals gebeurd in het onderzoek van Verhoeve en De Roo (2008). Uit dit onderzoek bleek immers dat er een niet verwaarloosbare foutenmarge zit op de basisinventaris. Het werkelijk aantal unieke ondernemingen zal dan ook lager liggen dan vooropgesteld op basis van het hier aangeleverd cijfermateriaal. De cijfers en het

kaartmateriaal die in ons rapport worden meegegeven bieden echter wel een indicatie van de aanwezige ondernemingen en hun geregistreerde activiteiten.

In het tweede deel van dit onderzoek wordt de ruimtelijke spreiding van deze economische ondernemingen in het agrarisch gebied geanalyseerd. De focus bij deze analyses wordt gelegd op de niet-agrarische ondernemingen in agrarisch gebied. Ten eerste stellen we de vraag of we een patroon herkennen in de ruimtelijke spreiding van de niet-agrarische ondernemingen. Op basis van een berekening van de dichtheid van de niet-agrarische ondernemingen per gemeente (aantal ondernemingen/km² agrarisch gebied) zien we een hogere dichtheid in het zuiden van de provincie Antwerpen. In een volgende stap wordt de basisinventaris geconfronteerd met andere datalagen om na te gaan of er verklarende verbanden ontdekt kunnen worden tussen het voorkomen van bedrijvigheid en bepaalde plattelandskenmerken. Hieruit wordt duidelijk dat 20% van de niet-agrarische ondernemingen gevestigd zijn langsheen grote wegen. We zien ook dat de dichtheid van niet-agrarische ondernemingen in het agrarisch gebied van een gemeente vaak groter is wanneer er een grotere dichtheid aan gebouwen zonder een actieve landbouwfunctie is in die gemeente. Tenslotte stellen we vast dat de dichtheid aan niet-agrarisch ondernemingen vrij gelijk is binnen en buiten Herbevestigd Agrarisch Gebied (HAG). De dichtheid van agrarische en gemengde ondernemingen is wel duidelijk hoger in HAG dan buiten HAG.

DEEL 1

BASISINVENTARIS VAN RURALE BEDRIJVGHEID

1. METHODOLOGIE BASISINVENTARIS

In dit eerste deel van het onderzoek wordt een inventaris opgemaakt van de rurale bedrijvigheid binnen het agrarische gebied van de provincie Antwerpen. Hiermee wordt inzicht verkregen in de geregistreeerde economische ondernemingen en hun activiteiten die plaatsvinden in agrarisch gebied. Daarvoor wordt gesteund op een eerder ontwikkelde methode van Verhoeve & De Roo (2008)³, die we hier kort toelichten.

1.1. GEBRUIKTE DATA

De methode van Verhoeve en De Roo (2008) is gebaseerd op een GIS-matige koppeling en filtering van een aantal bestaande datasets (zie Figuur 1).

Volgende 3 datasets zijn de brondata voor het onderzoek:

1. Economische data: Verrijkte Kruispuntbank voor Ondernemingen (VKBO) (CORVE, 2013)
2. Digitale adrespuntenlaag (CRAB, 2013)
3. Afbakening agrarisch gebied: Geïntegreerd geodatabestand ten behoeve van de berekening van ruimteboekhouding RSV, toestand 01/07/2012 – Departement Ruimte Vlaanderen – Afdeling Onderzoek en Monitoring.

(1) Economische data

De methodiek vertrekt van de Verrijkte Kruispuntbank van Ondernemingen (VKBO) als uitgangspunt bij de opmaak van de basisinventaris. De VKBO is een Vlaamse uitbreiding van de federale Kruispuntbank voor Ondernemingen (KBO) waarin basisinformatie van ondernemingen verzameld wordt. Hierin wordt per onderneming uiteenlopende informatie bijgehouden. De belangrijkste informatie voor dit onderzoek is het vestigingsadres en de aard van de activiteiten, weergegeven volgens NACEBEL-codes. Deze gegevens zijn eigendom van CORVE en zijn beschermd door de wet op auteursrechten/privacy. Wij verkregen via CORVE, mits het tekenen van een overeenkomst inzake de privacywetgeving, een VKBO-aftap van de hele provincie Antwerpen. Bijkomende verrijkingen (informatie over de activiteiten per

---

³ Anna Verhoeve en Niek De Roo (2008). Economische dynamiek en ruimtelijke kwaliteit op het platteland. Onderzoek in de regio Roeselare – Tielt. Academia Press, Gent, 164 p.

ondernemingsnummer en CRAB-adressen) werden ook verkregen in aparte documenten. Al deze files zijn van de toestand op 9 mei 2013, wat op het ogenblik van dit onderzoek de meest recente beschikbare data waren.

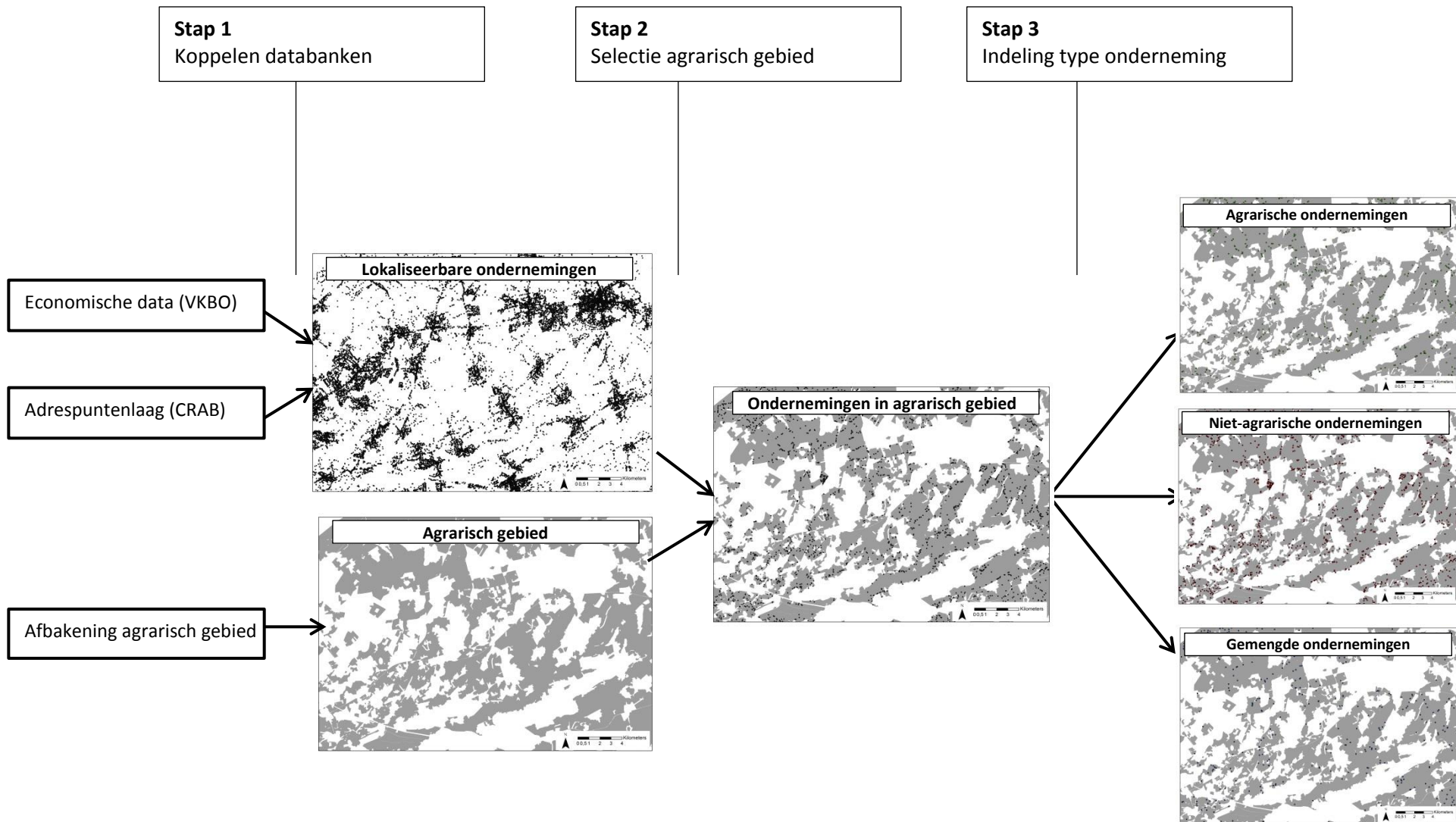
(2) Digitale adrespuntenlaag

Het lokaliseren van de economische data uit VKBO vergt een koppeling ervan met de digitale adrespuntenlaag. Op dit moment is CRAB (Centraal Referentie Adressen Bestand) de norm voor adrescodering in Vlaanderen. Door de CRAB-adressenbron te koppelen aan de VKBO, kan men de vestigingen rechtstreeks lokaliseren op een kaart. Daarbij is het belangrijk zich bewust te zijn van fouten in deze lokalisatie ten gevolge van leemten in de adresbestanden of fouten in VKBO (zoals niet-doorgevoerde adreswijzigingen of huisnummerwijzigingen). Soms treden ook mismatches op door een slechte adreskwaliteit.

(3) Afbakening “Agrarisch gebied”

Het project focust op de economische bedrijvigheid in het agrarisch gebied. Voor de afbakening van het agrarisch gebied wordt gebruik gemaakt van de geactualiseerde versie van het agrarisch gebied opgemaakt in het kader van de ruimteboekhouding van Vlaanderen. De ruimtelijke data voor de hele provincie is het digitale geïntegreerde geodatabestand ten behoeve van de berekening van ruimteboekhouding RSV, toestand 01/07/2012, opgemaakt door het Departement Ruimte Vlaanderen – Afdeling Onderzoek en Monitoring. Deze data laag werd door de provincie Antwerpen aan ILVO bezorgd in het kader van dit onderzoek.

Figuur 1: Overzicht van de gebruikte methode voor het opstellen van de basisinventaris

1.2. WERKWIJZE

Om een basisinventaris van de economische bedrijvigheid in agrarisch gebied, en dit voor de hele provincie Antwerpen, te bekomen worden volgende 3 stappen achtereenvolgens uitgevoerd (Figuur 1).

Stap 1 : Koppelen brondatabanken

Een koppeling van de economische data (VKBO) aan de adrespuntenlaag (CRAB) zorgt ervoor dat de vestiging van een onderneming gelokaliseerd kan worden op adresniveau en dat er per vestigingsadres informatie wordt weergegeven over de aard van de geregistreerde activiteiten.

Via deze koppeling wordt duidelijk of de ondernemingsnummers die geregistreerd staan in de VKBO te lokaliseren zijn of niet. De geregistreerde ondernemingen die lokaliseerbaar zijn kunnen op een kaart gevisualiseerd worden. In de aangeleverde dataset blijkt 87% van de geregistreerde ondernemingsnummers lokaliseerbaar. Enkel ondernemingsnummers uit de VKBO die gelokaliseerd kunnen worden, worden via deze eerste stap weerhouden. Deze selectie van ondernemingen is niet doelbewust maar een gevolg van de combinatie van beide brondatabanken.

Stap 2 : Ruimtelijke filter

Aangezien het project de focus legt op het agrarisch gebied worden via een ruimtelijke filter enkel de ondernemingsnummers die gelegen zijn in agrarisch gebied geselecteerd. Hiervoor wordt de afbakening van agrarisch gebied, zoals aangeduid in de geïntegreerde geodatabestanden ten behoeve van de berekening van ruimteboekhouding RSV (zie hierboven), gebruikt.

Stap 3 : Indeling type ondernemingen

In de VKBO wordt per ondernemingsnummer door een NACEBEL-code aangegeven welke activiteiten een onderneming geregistreerd heeft. Dit betreft de activiteitscodes door de ondernemers opgegeven bij hun oprichting of bij latere wijziging. In deze derde stap worden alle activiteiten, zoals beschreven via de NACEBEL-codes in de VKBO, opgesplitst in twee groepen (Tabel 1): de agrarische activiteiten (NACEBEL-codes beginnend met 01, 02 of 03) en de niet-agrarische activiteiten (alle andere NACEBEL-codes).

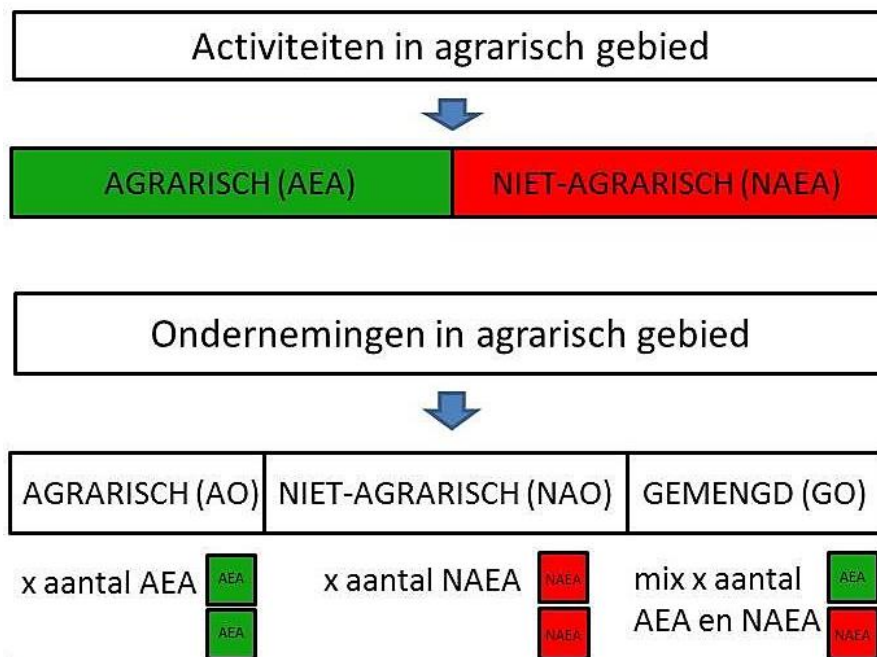
In het kader van de opdracht zou het ook interessant geweest zijn om “para-agrarische activiteiten” te kunnen onderscheiden. De NACEBEL-codering laat echter niet toe om

éénduidig te bepalen of een activiteit “para-agrarisch” is volgens de omschrijving van para-agrarische activiteiten in de Codex Ruimtelijke ordening. Deze indeling is immers niet alleen afhankelijk van het type activiteit, maar ook van de omvang van de activiteit en het type bedrijf waarbinnen de activiteit plaatsvindt. Het in kaart brengen van een betrouwbaar en gedetailleerd overzicht van de para-agrarische bedrijvigheid kan bijgevolg enkel door het uitvoeren van tijdsintensieve bijkomende dataverzameling. Deze verdere dataverzameling valt echter buiten het bestek van deze opdracht.

Tabel 1: Overzicht indeling economische activiteiten in agrarisch gebied in agrarische vs. niet-agrarische activiteiten

ECONOMISCHE ACTIVITEITEN IN AGRARISCH GEBIED			
AGRARISCH		NIET-AGRARISCH	
NACEBEL	Omschrijving	NACEBEL	Omschrijving
SECTIE A 01***	Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten		Alle andere NACEBEL- secties (B tot S)
SECTIE A 02***	Bosbouw en de exploitatie van bossen		
SECTIE A 03***	Visserij en aquacultuur		

Op basis van deze indeling van de activiteiten kunnen de ondernemingen ingedeeld worden in drie groepen. De eerste groep vormt de ondernemingen (op ondernemingsnummers) met 100% agrarische activiteiten, de tweede groep de ondernemingen met 100% niet-agrarische activiteiten en ten slotte een derde groep van ondernemers die zowel agrarische als niet-agrarische activiteiten geregistreerd hebben in de VKBO (gemengde ondernemingen) (Figuur 2).

Figuur 2: Overzicht indeling volgens type onderneming.

Bovenstaande beschreven stappen leveren een overzicht van de lokaliseerbare ondernemingen en hun geregistreerde activiteiten in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen, en dit zowel op niveau van de hele provincie als op gemeentelijke niveau. Deze resultaten worden in het volgende hoofdstuk overzichtelijk weergegeven aan de hand van basiskaarten, samen met de achterliggende cijfers ervan (zie Resultaten basisinventaris).

1.3. FOUTENMARGE VAN DE BASISINVENTARIS

In de methodiek die opgesteld werd door Verhoeve & De Roo (2008) is er na het opstellen van de basisinventaris op basis van bovenstaande methodiek nog een tweede stap ("de detailinventaris"), waarin de verkregen data per gemeente afgetoetst worden aan de realiteit. Concreet worden per gemeente een aantal lokale sleutelfiguren geselecteerd die een goede terreinkennis hebben over het economisch functioneren van het platteland van hun gemeente (bv. stedenbouwkundig ambtenaar, milieuambtenaar, deskundige economie, schepen van ruimtelijke ordening,...). Met deze sleutelfiguren wordt de basisinventaris systematisch overlopen. Daarbij wordt telkens aangegeven of de onderneming inderdaad gevestigd is op het aangegeven adres en of de geregistreerde activiteiten inderdaad uitgevoerd worden. Deze terreintoetsing is uiteraard zeer

tijdsintensief. Er werd afgesproken met de opdrachtgever om deze detailinventaris binnen het tijdsbestek van voorliggende opdracht niet uit te voeren.

Dit betekent dat voorliggende resultaten met de nodige voorzichtigheid moeten geïnterpreteerd worden. In het onderzoek van Verhoeve en De Roo (2008) voor de regio Roeselare-Tielt werden in de basisinventaris 3414 ondernemingsnummers herkend, wat na aftoetsing resulteerde in 997 (29%) unieke vestigingsadressen van ondernemingen. De foutenmarge op de basisinventaris is dus niet te verwaarlozen. Desondanks kunnen voorliggende resultaten al een indicatie geven van de grootte-orde, het type en de spreiding van de economische activiteiten in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen.

Om een beter inzicht te krijgen in het verhaal achter de foutenmarge van de basisinventaris, wordt hieronder een overzicht gegeven van de oorzaken die door Verhoeve & De Roo (2008) beschreven werden:

- De digitale adrespuntenlaag: mogelijke fouten ten gevolge van een huisnummer- of straatnaamwijziging die nog niet verwerkt is in de digitale adrespuntenlaag. Ook een slechte kwaliteit van de adresgegevens kan leiden tot fouten. Andere fouten zijn een gevolg van de soms grillige vorm van de percelen en de wijze waarop het adrespunt binnen een perceel toegewezen wordt. Fouten treden ook op wanneer de adrespunten geplaatst worden op het zwaartepunt van het perceel, wat afwijkt van de ligging van het gebouw. Hierdoor kan een onderneming in agrarisch gebied lijken te liggen, terwijl ze in werkelijkheid net buiten agrarisch gebied ligt.
- De Verrijkte Kruispuntbank van Ondernemingen (VKBO): het merendeel van de fouten in de inventaris zijn een gevolg van de fouten in de VKBO. De hoofdoorzaak voor deze fouten is een foute registratie door de individuele ondernemers. Wijzigingen en of aanvullingen kunnen enkel door de betrokken ondernemer doorgegeven worden, maar deze wijziging is steeds gekoppeld aan een administratieve en financiële last voor de ondernemer. Het resultaat is dat wijzigingen niet snel worden doorgegeven waardoor de VKBO een hoge foutenmarge heeft. De specifieke oorzaken zijn divers:
  - Adresgegevens: het doorvoeren van een huis- of adreswijziging zonder wijziging in de VKBO zorgt voor fouten.

- Domicilering: op het opgegeven vestigingsadres blijkt soms enkel de activiteit ingeschreven te zijn. De eigenlijke activiteit vindt dan ergens anders plaats.
  - NACEBEL-codes (aard van de activiteit): de geregistreerde activiteiten komen soms niet overeen met de feitelijk uitgevoerde activiteiten. De hoofdverklaring hiervoor is dat bij de oprichting van een onderneming de notaris de ondernemer aanspoort de omschrijving van de activiteit zo breed mogelijk te formuleren, en alle mogelijke (toekomstige) activiteiten al te registreren. Hierdoor wordt de financiële last vermeden van een eventuele wijziging.
  - Niet alle stopzettingen worden doorgegeven.
- Uit de cijfers blijkt dat er meer ondernemingsnummers zijn dan het aantal reële vestigingsadressen. Dit komt doordat het juridisch-fiscaal voordeliger is voor één bedrijf om meerdere ondernemingsnummers te bezitten. Het kan niet afgeleid worden uit de VKBO of het in zo'n geval werkelijk om aparte ondernemingen gaat, dan wel één onderneming met verschillende ondernemingsnummers.
  - Het digitale geodatabestand met het agrarisch gebied: ook al hanteren we een geodatabestand dat dateert van 01/07/2012, toch kan het zijn dat er meer recente bestemmingswijzigingen niet opgenomen zijn in de inventaris.

2. RESULTATEN BASISINVENTARIS

Hieronder worden de resultaten van de basisinventaris van de rurale bedrijvigheid in het agrarisch gebied voor de hele provincie Antwerpen besproken. De focus ligt daarbij vooral op het aantal ondernemingen en hun geregistreerde activiteiten in het agrarisch gebied. Tabel 2 geeft een globaal overzicht van alle berekende aantallen. In sectie 2.2 wordt dieper ingegaan op het type activiteiten dat werd vastgesteld.

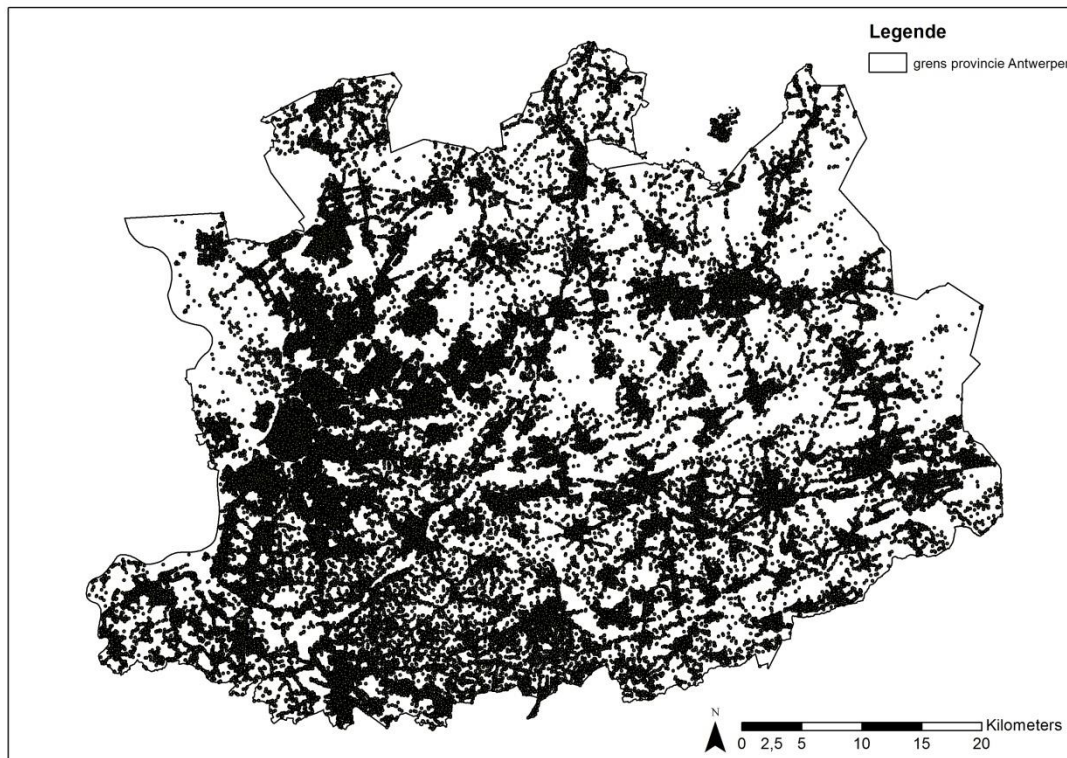
2.1. AANTAL ONDERNEMINGEN EN HUN AANTAL ACTIVITEITEN

1. Lokaliseerbare ondernemingen (Stap 1)

Een koppeling van de economische data (VKBO) aan de adrespuntenlaag (CRAB) zorgt ervoor dat de vestiging van een onderneming gelokaliseerd kan worden op adresniveau. Via deze koppeling wordt duidelijk of de ondernemingsnummers die geregistreerd staan in de VKBO te lokaliseren zijn op basis van de CRAB-datalaag.

Volgens de VKBO-databank zijn er in de hele provincie Antwerpen in totaal 441.216 ondernemingen geregistreerd met een ondernemingsnummer (Tabel 2). Hiervan zijn er 384.005 lokaliseerbaar op basis van hun adresgegevens, wat overeenkomt met 87%. Niet alle ondernemingen kunnen dus gekoppeld worden aan een adres. Enkel de lokaliseerbare ondernemingen kunnen meegenomen worden in de volgende stappen van het onderzoek. In figuur 3 zie je de locatie van deze ondernemingen.

Een onderneming moet bij zijn opstart de activiteiten laten registreren die het (direct of in de nabije toekomst) plant uit te voeren. In de analyses die volgen houden we rekening met alle geregistreerde activiteiten, zonder af te toetsen of deze al dan niet effectief uitgevoerd worden (zie Methodologie). Wanneer het aantal geregistreerde activiteiten bestudeerd wordt blijkt dat alle ondernemingen in de provincie Antwerpen samen in totaal 1.030.270 activiteiten geregistreerd hebben.

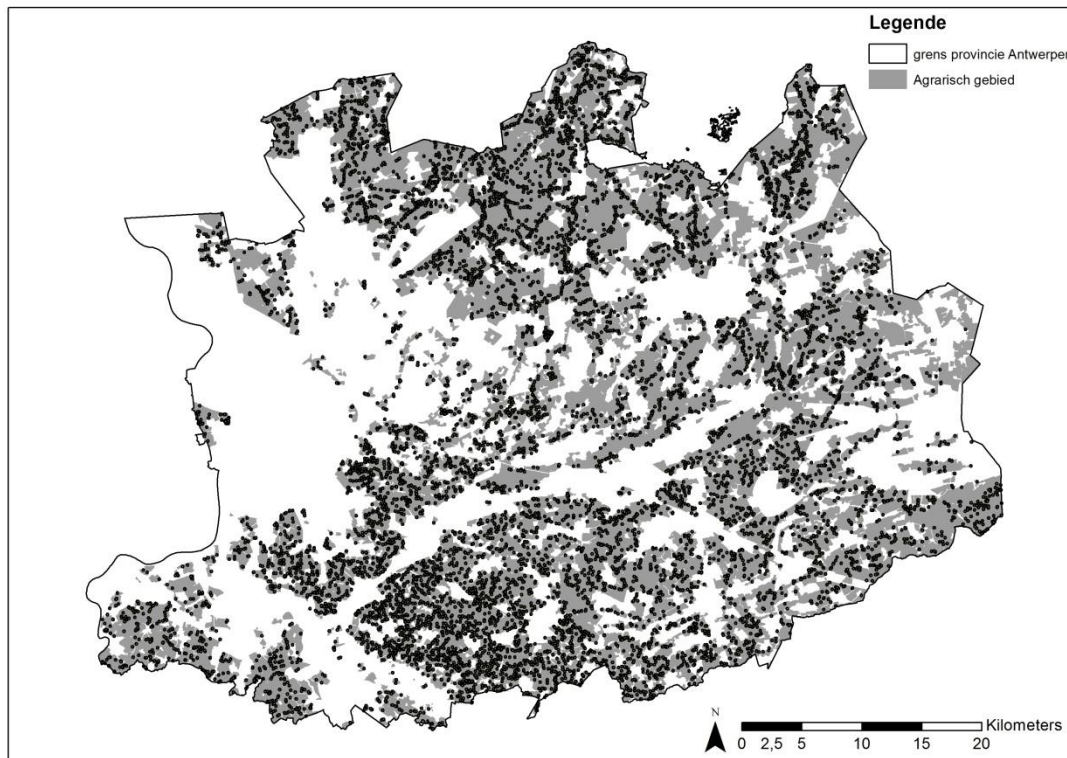

Figuur 3: Lokaliseerbare ondernemingen in de provincie Antwerpen.

2. Ruimtelijke filter (Stap 2)

Deze studie focust enkel op de economische bedrijvigheid in agrarisch gebied. Op basis van een ruimtelijke filter worden enkel de ondernemingen in agrarisch gebied geselecteerd. Wanneer we de cijfers hiervan bekijken blijkt dat er in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen in totaal 20.609 lokaliseerbare ondernemingen zijn die een activiteit geregistreerd hebben in de VKBO (Figuur 4). Deze ondernemingen hebben samen 96.050 activiteiten geregistreerd (Tabel 2).

Figuur 4: Lokaliseerbare ondernemingen in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen.

3. Indeling ondernemingen (Stap 3)

In deze paragraaf is het de bedoeling om de ondernemingen verder te categoriseren op basis van het hun type geregistreerde activiteiten, zoals weergegeven door de NACEBEL-codes per ondernemingsnummer. Zo kan het onderscheid gemaakt worden tussen volgende verschillende types ondernemingen: (1) ondernemingen met 100% agrarische activiteiten, (2) ondernemingen met 100% niet-agrarische activiteiten en (3) de ondernemingen die een combinatie aangeven van zowel agrarische als niet-agrarische activiteiten (zogenaamde gemengde ondernemingen).

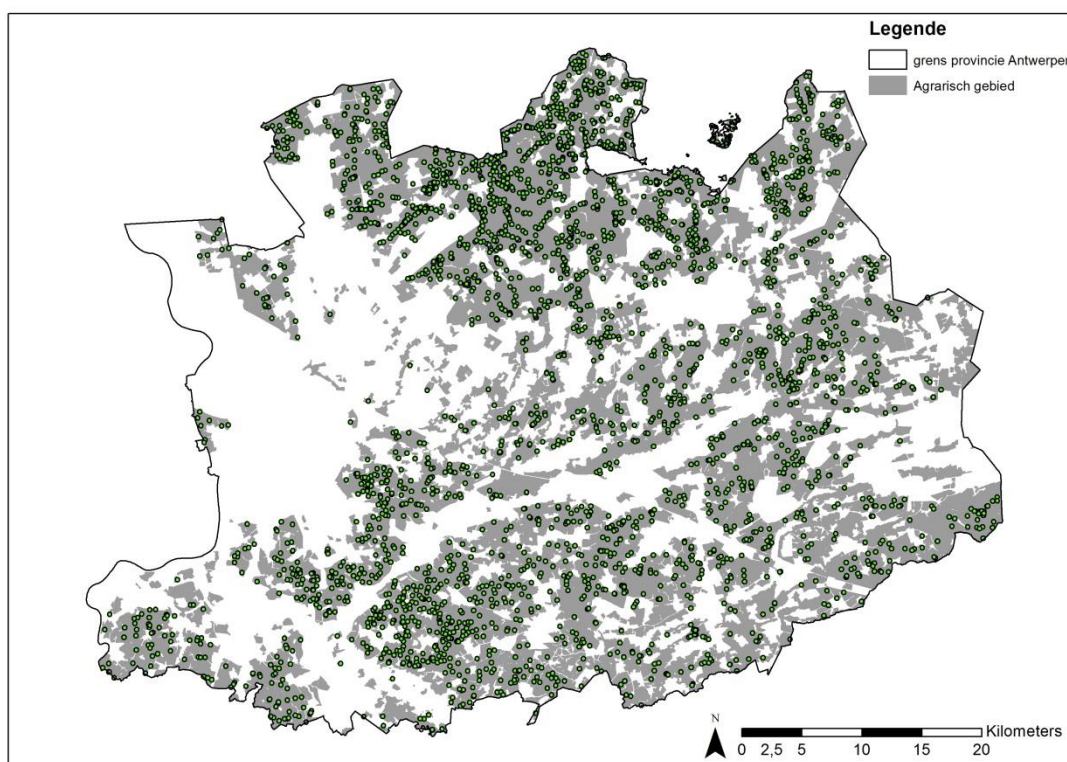
In de VKBO wordt per ondernemingsnummer door een NACEBEL-code aangegeven welke activiteiten een onderneming geregistreerd heeft. Dit betreft de activiteitscodes door de ondernemers opgegeven bij hun oprichting of bij latere wijziging. Op basis van deze geregistreerde activiteiten kunnen alle ondernemingen worden opgesplitst in de drie vooropgestelde ondernemingsgroepen (zie Tabel 2 en Figuur 2).

Uit de analyse van de databank blijkt dat er van de 20.906 lokaliseerbare ondernemingen in het agrarisch gebied 4.729 ondernemingen zijn die enkel agrarische activiteiten geregistreerd hebben (Figuur 5). Daarnaast zijn er 13.276 ondernemingen die enkel niet-agrarische activiteiten beoefenen (Figuur 6) en vervolgens ook nog eens 2.901 gemengde

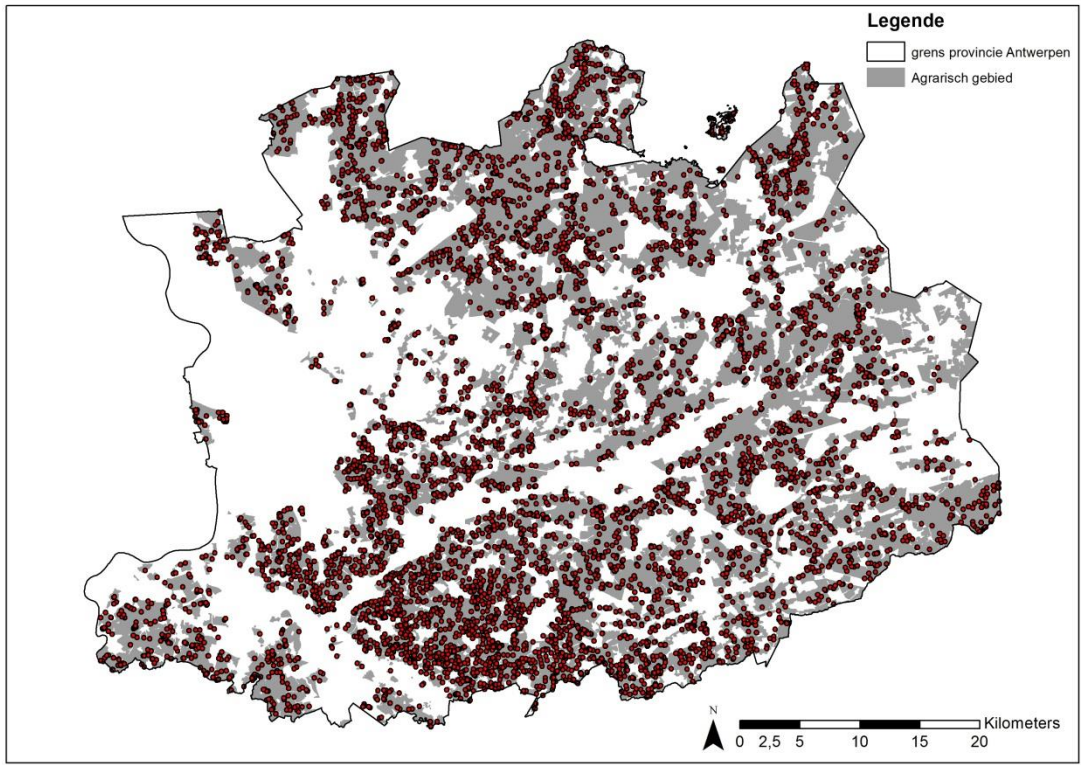
ondernemingen die zowel agrarische als niet agrarische activiteiten geregistreerd hebben (Figuur 7 en Tabel 2).

Tabel 2: Overzicht van het aantal lokaliseerbare ondernemingen en hun geregistreerde activiteiten, zowel voor de hele provincie Antwerpen als voor het agrarisch gebied.

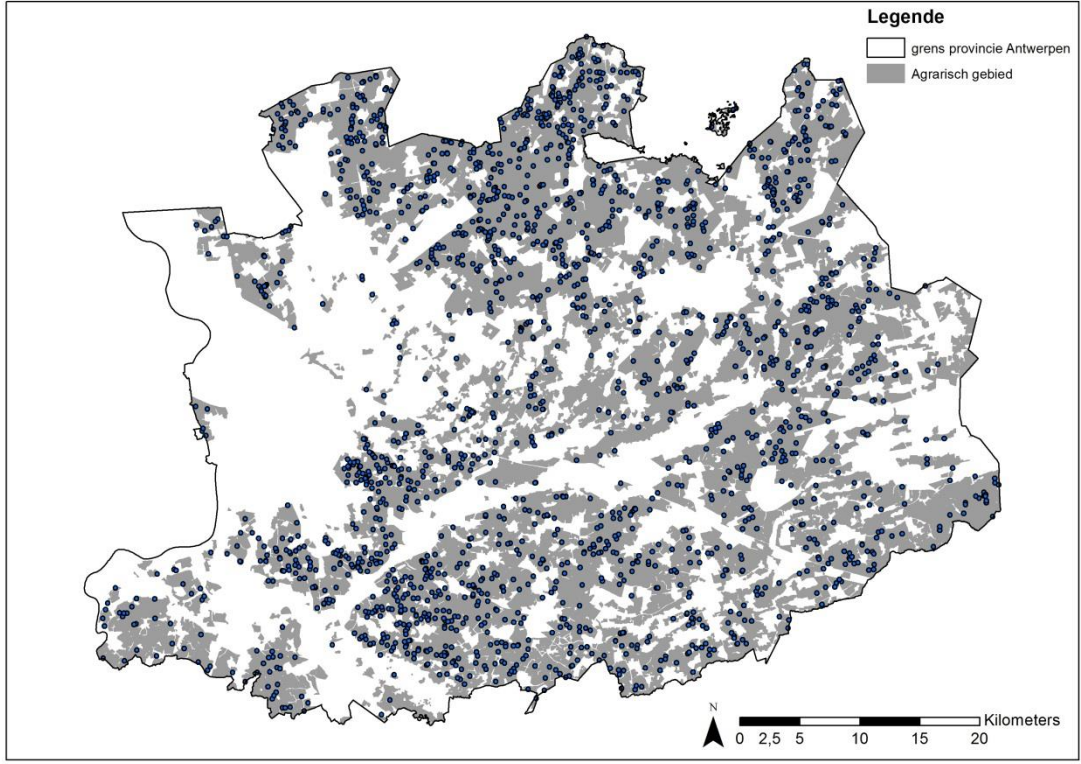
Omschrijving	Aantal	%
Ondernemingen		
Grondgebied Antwerpen	384.005	
Agrarisch gebied	20.906	
Agrarische ondernemingen	4.729	22,6%
Niet-agrarische ondernemingen	13.276	63,5%
Gemengde ondernemingen	2.901	13,9%
Activiteiten		
Grondgebied Antwerpen	1.030.270	
Agrarisch gebied	96.050	
Agrarische activiteiten	14.705	15,31 %
Niet-agrarische activiteiten	81.345	84,69%

Figuur 5: Lokalisatie van de agrarische ondernemingen in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen.

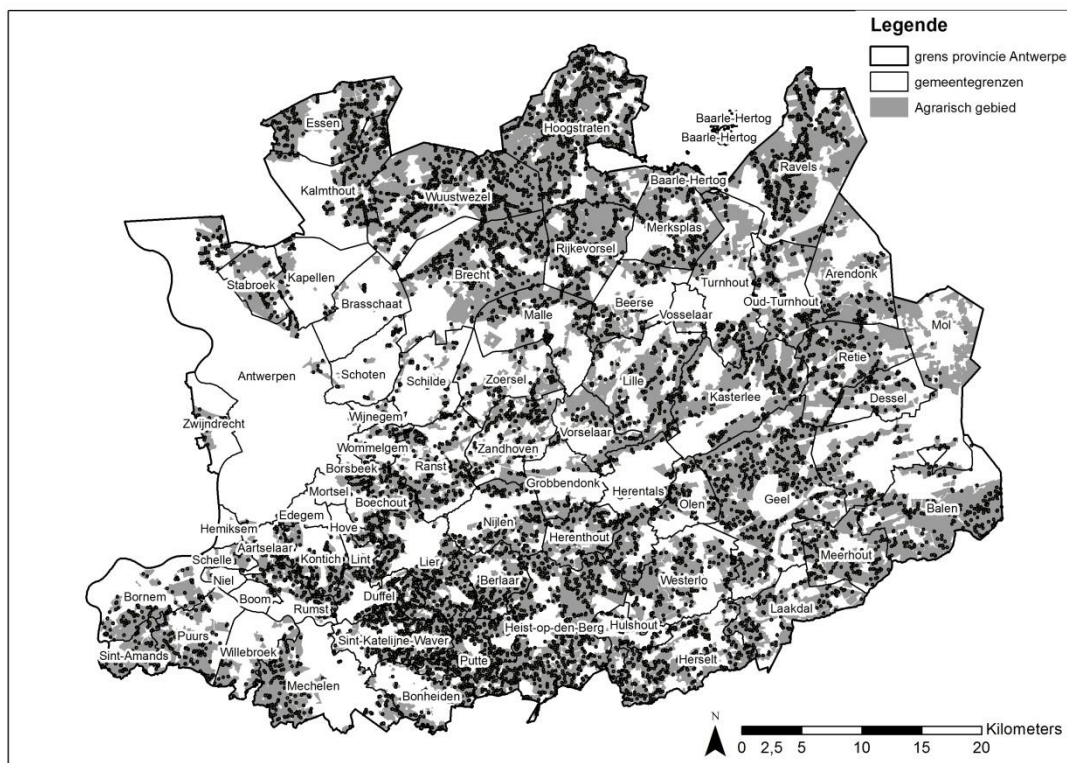
Figuur 6: Lokalisatie van de niet-agrarische ondernemingen in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen.

Figuur 7: Lokalisatie van de gemeente ondernemingen in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen.

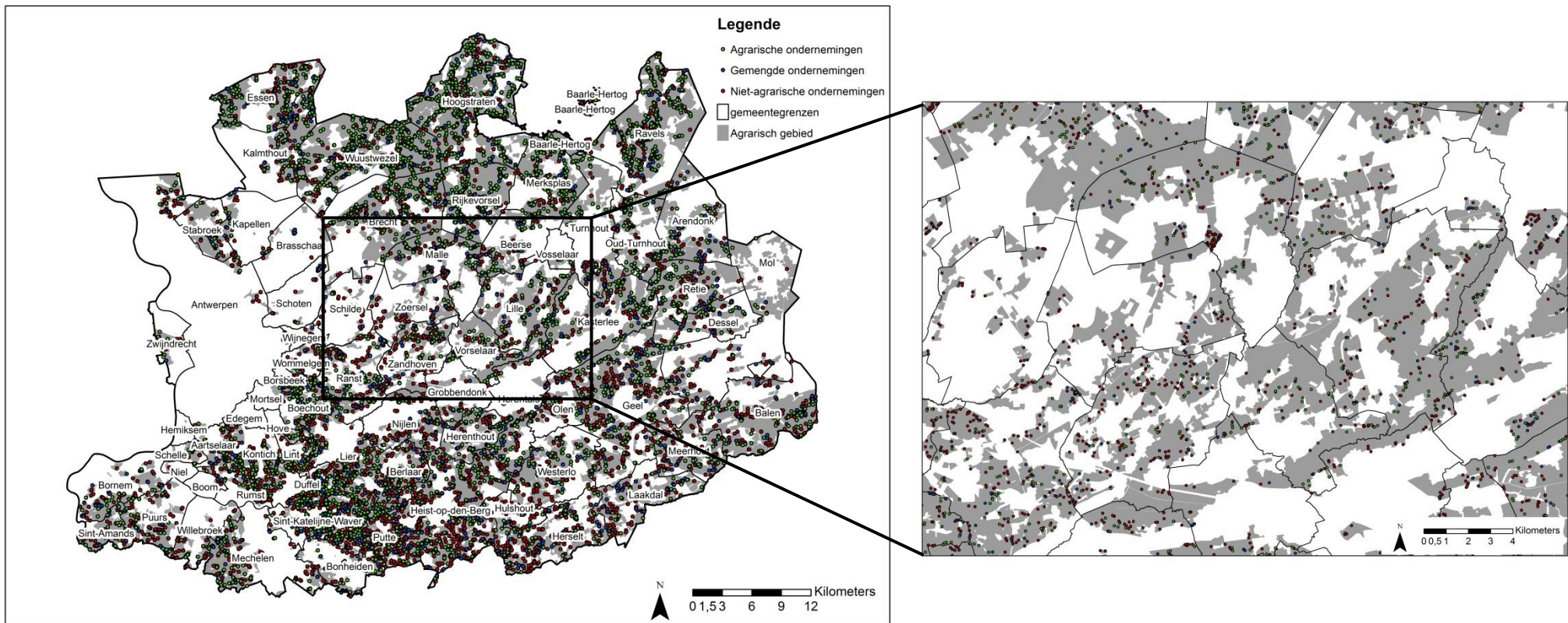

Bovenstaande resultaten kunnen ook weergegeven worden op gemeentelijke niveau. De figuur hieronder geeft per gemeente de lokaliseerbare ondernemingen in het agrarisch gebied visueel weer.

Figuur 8: Lokaliseerbare ondernemingen per gemeente in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen.

Per gemeente kan ook een indeling van de ondernemingen gebeuren naargelang het type, gebaseerd op de geregistreeerde activiteiten (agrarisch, niet-agrarisch en gemengde ondernemingen) (Figuur 9). De achterliggende cijfers per gemeente zoals het aantal lokaliseerbare ondernemingen, hun aantal geregistreeerde activiteiten en het aantal ondernemingen per type worden meegegeven in de bijlagen (Tabel “Basisinventaris rurale bedrijvigheid_per gemeente”), en dit zowel voor de hele provincie als voor het agrarisch gebied.

Figuur 9: Lokalisatie van de ondernemingen in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen, ingedeeld naargelang hun type.

2.2. TYPE ACTIVITEITEN

In de volgende paragrafen worden de activiteiten van de ondernemingen in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen meer in detail bestudeerd. Daarbij analyseren we vooral de type activiteiten die voorkomen.

Door de grote hoeveelheid aan geregistreerde activiteiten wordt een volledig overzicht hiervan elektronisch meegeleverd op cd-rom, tevens wordt een verkorte versie van deze tabel weergegeven in de bijlage (zie Tabel “Basisinventaris rurale bedrijvigheid_type activiteiten”). In deze tabellen wordt voor elke geregistreerde activiteit, per NACEBEL-code, aangegeven hoe vaak ze in de VKBO geregistreerd werd in het agrarisch gebied van Antwerpen. Dit overzicht wordt zowel voor de algemene NACEBEL-codes als voor de gedetailleerde codes gegeven. De gedetailleerder NACEBEL-codes zijn de feitelijk geregistreerde codes door een onderneming. De algemene NACEBEL-codes zijn een som op geaggregeerd niveau. Eén onderneming kan echter subcategorieën van dezelfde activiteit aangeven, waardoor de geaggregeerde som niet mag gelijkgesteld worden aan het aantal ondernemingen dat deze activiteit uitvoert. Er is voor elke tabel ook een variant waarin de activiteiten geordend zijn van meest naar minst voorkomend. Dit geeft een snel overzicht van de meest voorkomende activiteiten.

In de analyses wordt een onderscheid gemaakt tussen 2 grote type activiteiten die ondernemingen kunnen uitvoeren: agrarisch economische activiteiten en niet-agrarisch economische activiteiten. Zoals reeds vermeld bij de vorige analyse blijkt uit de cijfers dat 15,31% van het totaal aantal geregistreerde activiteiten in agrarisch gebied een agrarisch economische activiteit is en dat de overige 84,69% eigenlijk niet-agrarisch economische activiteiten zijn. Hieronder worden beide types activiteiten diepgaander besproken. Een uitgebreide tabel met cijfers zit vervat in de bijlage (zie bijlage “Basisinventaris rurale bedrijvigheid_type activiteiten”), met bijhorende beschrijving van de activiteiten.

1. Agrarische activiteiten

Tabel 3 geeft een overzicht van de agrarische activiteiten die door de verschillende ondernemingen het meest geregistreerd worden. Bovenaan in de tabel wordt de meest voorkomende categorie van de agrarische activiteiten weergegeven, namelijk activiteiten beginnend met code 01 (Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten). Onderaan in deze tabel staan de 10 meest geregistreerde agrarische

activiteiten, op het meest gedetailleerde niveau namelijk zoals geregistreerd door de ondernemer bij opstart. De activiteiten ‘gemengd bedrijf’, ‘fokken van melkvee’, ‘teelt van groenten, meloenen en wortel- & knolgewassen’ en ‘teelt van graan, peulgewassen en oliehoudende zaden’ zijn het meest geregistreerd als agrarisch activiteit in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen.

Tabel 3: Overzicht van de meest voorkomende agrarische activiteiten.

NACEBEL-codes	Omschrijving
ALGEMENE NACEBEL-codes	
01	Teelt van gewassen, veeteelt, jacht en diensten in verband met deze activiteiten
GEDETAILLEERDE NACEBEL-codes	
01500	Gemengd bedrijf
01410	Fokken van melkvee
01130	Teelt van groenten, meloenen en wortel- en knolgewassen
01110	Teelt van granen (m.u.v. rijst), peulgewassen en oliehoudende zaden

2. Niet-agrarische activiteiten

Naar analogie met bovenstaande analyse kan ook een overzicht gemaakt worden van het type niet-agrarische activiteiten die door de verschillende ondernemingen geregistreerd worden.

Wanneer we kijken naar de algemene NACEBEL-codes van deze niet-agrarische activiteiten blijkt dat er veel niet-agrarische activiteiten geregistreerd zijn die starten met de code 43, 46, 47, 68, 81, 70, 45, 42, 41 en 77 (zie

Tabel 4). Uit deze opsomming wordt duidelijk tot welke categorieën de meest geregistreerde activiteiten behoren. Onderaan in tabel 4 wordt een overzicht gegeven van de meest geregistreerde niet-agrarische activiteiten, wanneer we kijken op het meest gedetailleerde niveau of dus naar de codes die de ondernemers aangeven bij opstart.

Tabel 4: Overzicht van de meest voorkomende agrarische en niet-agrarische activiteiten op basis van NACEBEL-codes.

NACEBEL-codes	Omschrijving
ALGEMENE NACEBEL-codes	
43	Gespecialiseerde bouwwerkzaamheden
46	Groothandel en handelsbemiddeling, met uitzondering van de handel in motorvoertuigen en motorfietsen
47	Detailhandel, met uitzondering van de handel in auto's en motorfietsen
68	Exploitatie van en handel in onroerend goed
81	Diensten in verband met gebouwen; landschapsverzorging
70	Activiteiten van hoofdkantoren; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer
45	Groot- en detailhandel in en onderhoud en reparatie van motorvoertuigen en motorfietsen
42	Weg- en waterbouw
41	Bouw van gebouwen; ontwikkeling van bouwprojecten
77	Verhuur en lease
GEDETAILLEERDE NACEBEL-codes	
70220	Overige adviesbureaus op het gebied van bedrijfsbeheer; adviesbureaus op het gebied van bedrijfsvoering
81300	Landschapsverzorging
82990	Overige zakelijke dienstverlening, n.e.g.
8130002	Aanleggen en onderhouden van tuinen, parken en het groene gedeelte van sportvelden
68201	Verhuur en exploitatie van eigen of geleased residentieel onroerend goed, exclusief sociale woningen
4312001	Grondverzet : graven, ophogen, egaliseren en nivelleren van bouwterreinen, graven van sleuven en geulen, verwijderen van rotsen, grondverzet met behulp van explosieven
43120	Bouwrijp maken van terreinen
64200	Holdings
43999	Overige gespecialiseerde bouwwerkzaamheden
43320	Schrijnwerk

2.3. ACHT ACTIVITEITEN IN DE KIJKER

In overleg met de opdrachtgever is beslist om voor een aantal niet-agrarische activiteiten een bijkomende analyse uit te voeren om meer inzicht te krijgen in hun aantal en ruimtelijke spreiding. Hiertoe heeft de opdrachtgever op basis van de cijfers uit bovenstaande basisinventaris groepen samengesteld van gelijkaardige, veel voorkomende

NACEBEL-codes, met als doelstelling een ruimer beeld te krijgen over deze groepen. De resultaten van deze groepen worden weergegeven in zowel kaarten als tabellen.

Voor volgende 8 categorieën is op vraag van de opdrachtgever een diepgaandere analyse uitgevoerd:

1. Bouwnijverheid: *NACEBEL-codes startend met 41 & 42 & 43*
2. Groot- en detailhandel: *NACEBEL-codes startend met 45 & 46 & 47*
3. Groen- en groenaanleg: *NACEBEL-codes 8130002 & 7111302*
4. Recreatie & horeca: *NACEBEL-codes startend met 55 & 56 & 93*
5. Paarden: *NACEBEL-codes 93127 & 01430*
6. Diensten: *NACEBEL-codes startend met 58 tot en met 82*
7. Bedrijvigheid / industrie: *NACEBEL-codes startend met 10 tot en met 33*
8. Vervoer en opslag: *NACEBEL-codes startend met 49 tot en met 53*

Zoals eerder vermeld moeten ondernemingen bij hun opstart op basis van (gedetailleerde) NACEBEL-codes aangeven welke activiteiten ze gaan uitvoeren. Aangezien zij de mogelijkheid hebben om meerdere activiteiten te laten registreren onder hun ondernemingsnummer mogen de cijfers van aantal geregistreerde activiteiten niet zomaar geëxtrapoleerd worden naar het aantal ondernemingen. Daarnaast is het ook mogelijk dat een onderneming meerdere activiteiten registreert binnen een bepaalde NACEBEL-hoofdcategorie. Denk bijvoorbeeld aan een aannemer die volgende activiteiten laat registreren: NACEBEL-code '43291' (Isolatiwerkzaamheden), NACEBEL-code '43331' (Plaatsen van vloer- en wandtegels), NACEBEL-code '43341' (Schilderen van gebouwen), enzovoort. Al deze activiteiten worden opgenomen onder dezelfde categorie (43 Gespecialiseerde bouwwerken), met als gevolg dat het aantal activiteiten binnen deze categorie groter is dan het aantal ondernemingen dat een activiteit van deze categorie uitvoert. De hier voorgestelde analyse geeft voor de vooropgestelde categorieën meer inzicht in het aantal ondernemingen dat een welbepaalde categorie van niet-agrarische economische activiteit uitvoert.

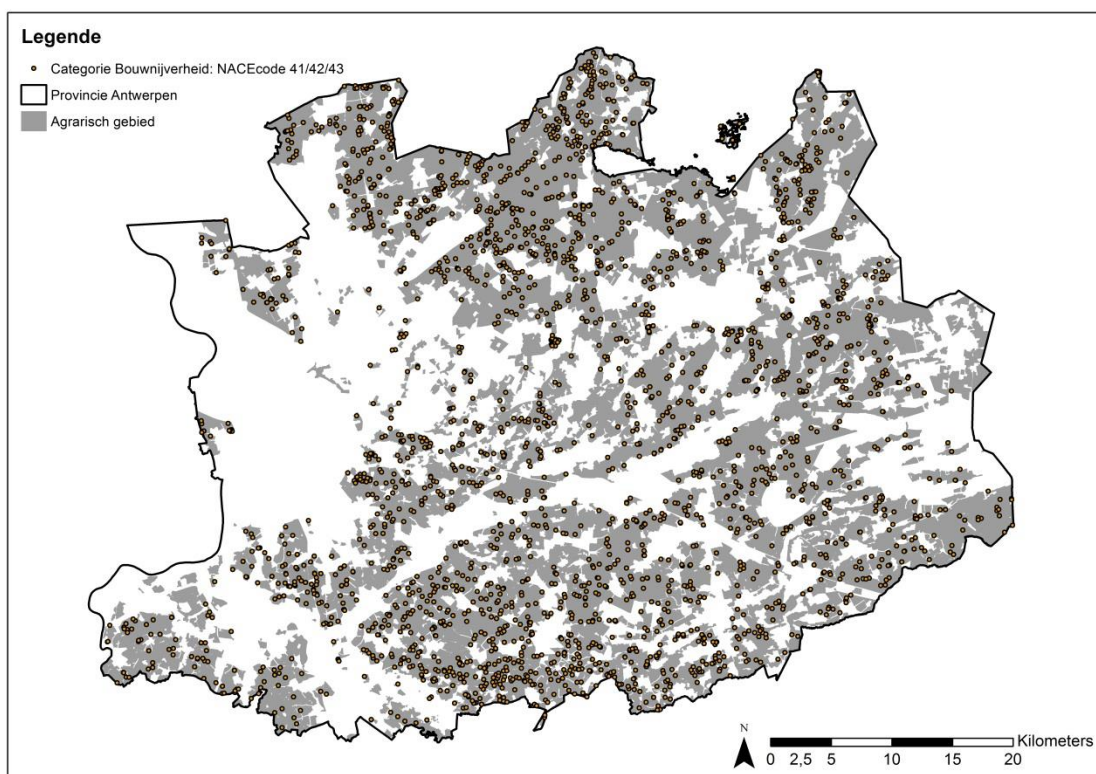
Tabel 5 geeft voor de vooropgestelde categorieën een overzicht van het aantal geregistreerde activiteiten binnen deze groepen. Uit deze tabel wordt bijvoorbeeld duidelijk dat activiteiten startend met de NACEBEL-codes 41 & 42 & 43, of dus activiteiten opgenomen in de activiteitsgroep "Bouwnijverheid", in totaal 21.245 keer geregistreerd zijn in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen. Aangezien we dit cijfer niet mogen extrapoleren naar het aantal ondernemingen is er een bijkomende analyse

uitgevoerd in GIS om te bepalen hoeveel ondernemingsnummers één of meerdere activiteiten van deze categorie geregistreerd hebben. Hieruit wordt duidelijk dat er 4.262 ondernemingen zijn die een activiteit geregistreerd hebben binnen de activiteitsgroep “Bouwnijverheid”. Een gelijkaardige analyse is uitgevoerd voor de andere vooropgestelde categorieën (zie tabel 5).

Tabel 5: Overzicht voor 8 specifieke groepen van activiteiten: aantal geregistreerde activiteiten en het aantal ondernemingen in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen dat één of meerdere activiteiten uit deze groep geregistreerd heeft.

Activiteitsgroep	NACEBEL-codes	Aantal activiteiten	Aantal ondernemingen
Bouwnijverheid	Startend met 41 & 42 & 43	21.245	4.262
Groot- en detailhandel	Startend met 45 & 46 & 47	19.293	6.461
Groen- en groenaanleg	8130002 & 7111302	981	864
Recreatie & horeca	Startend met 55 & 56 & 93	3.307	1.692
Paarden	93127 & 01430	432	418
Diensten	Startend met 58 t.e.m. 82	22.666	9.579
Bedrijvigheid	Startend met 10 t.e.m. 33	7.256	2.532
Vervoer en opslag	Startend met 49 t.e.m. 53	2.523	1.532

Bovenstaande resultaten worden ook weergegeven via kaartmateriaal zodat de spreiding van de ondernemingen, met een geregistreerde activiteit binnen een vooropgestelde groep, duidelijk wordt. Figuur 10 visualiseert bijvoorbeeld de spreiding van de 4.262 ondernemingen die een ‘bouw’-activiteit geregistreerd hebben. De lokalisatie van de ondernemingen voor de andere extra categorieën zitten vervat in de bijlage (zie kaarten “Extra categorisering”).

Figuur 10: Lokalisatie van de ondernemingen, die een activiteit binnen de extra categorie “Bouwnijverheid” geregistreerd hebben.

DEEL 2

RUIMTELIJKE ANALYSE VAN SPREIDINGSPATROON

1. METHODOLOGIE RUIMTELIJKE ANALYSE

In de tweede fase van het onderzoek wordt het ruimtelijk spreidingspatroon dat volgt uit de basisinventaris van rurale bedrijvigheid (deel 1) verder geanalyseerd. Hiervoor wordt de basisinventaris rurale bedrijvigheid geconfronteerd met andere datalagen om na te gaan of er verklarende verbanden kunnen ontdekt worden tussen het voorkomen van bedrijvigheid en bepaalde plattelandskenmerken.

In overleg met de opdrachtgever ligt de focus in de ruimtelijke analyses enkel op de niet-agrarische economische ondernemingen in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen, of dus ondernemingen die enkel niet-agrarisch economische activiteiten geregistreerd hebben. De spreiding van agrarische ondernemingen en gemengde ondernemingen wordt dus niet onderzocht, waardoor niet-agrarische activiteiten geregistreerd door gemengde ondernemingen dus niet meegenomen zijn in de analyse.

Volgende drie ruimtelijke analyses zijn na overleg met de opdrachtgever geselecteerd:

1. Nabijheid tot wegen : Zijn er meer niet-agrarische ondernemingen langsheen grote wegen?
2. Relatie met gebouwen zonder actieve landbouwfunctie : Is er een verband tussen de dichtheid van niet-agrarische ondernemingen en de dichtheid van gebouwen zonder actieve landbouwfunctie in agrarisch gebied?
3. Agrarisch gebruik : Komen er ook niet-agrarische ondernemingen voor in HAG (Herbevestigde Agrarische Gebieden)? Is de dichtheid lager dan in niet-HAG?

Hieronder wordt kort de gebruikte methode toegelicht om de drie ruimtelijke analyses tot stand te brengen.

1.1. NABIJHEID TOT WEGEN

In deze analyse gaan we na of er zich langsheen grote wegen meer niet-agrarische ondernemingen bevinden dan verder weg. De hypothese is dat niet-agrarische ondernemingen zich vaker vestigen in gebouwen langsheen grote wegen dan in gebouwen in meer afgelegen agrarisch gebied. Om dit te analyseren worden de grote

wegen geselecteerd uit de geodata van NAVSTREETS 2011⁴. Het gaat hierbij om de wegen met een gelijkvloerse kruising en met een hoge snelheid alsook een hoge capaciteit aan volume (Functieklasse 2 en 3). Rondom deze selectie van wegen wordt een buffer van 100 m bepaald. De afstand van de buffer wordt vastgelegd op 100 meter, zodat ondernemingen die gelegen zijn op diepe percelen, maar die toch nog aansluiten tot die weg of dus gelegen zijn langsheen een grote weg, nog worden meegenomen in de analyse. Een buffer van 100 meter lijkt voldoende ruim om ondernemingen op “diepe percelen” mee te hebben in de analyse.

1.2. VERBAND MET GEBOUWEN ZONDER ACTIEVE LANDBOUWFUNCTIE

Hier wordt nagegaan of er een relatie bestaat tussen de locaties van de niet-agrarische ondernemingen en de locaties van gebouwen zonder actieve landbouwfunctie. Volgende onderzoeksvraag wordt beantwoord: Is er een verband tussen de dichtheid van niet-agrarische ondernemingen en de dichtheid van gebouwen zonder actieve landbouwfunctie in een gemeente? De hypothese is dat er een hogere dichtheid van niet-agrarische ondernemingen is in gemeenten met een hoge dichtheid aan gebouwen zonder actieve landbouwfunctie.

Om deze analyse uit te voeren wordt gebruik gemaakt van de geodata ‘gebouwen_zonder_actieve_landbouwfunctie’, die de Provincie Antwerpen beschikbaar stelde aan ILVO in het kader van deze opdracht. Op deze kaart zijn gebouwen zonder een actieve landbouwfunctie in agrarisch gebied gelokaliseerd. Op basis van deze kaartlaag wordt de dichtheid aan gebouwen zonder een actieve landbouwfunctie per gemeente bepaald. Deze dichtheid wordt vergeleken met de dichtheid aan niet-agrarische ondernemingen voor diezelfde gemeente.

1.3. ANALYSE AGRARISCH GEBRUIK

Als laatste ruimtelijke analyse wordt het verband nagegaan tussen het spreidingspatroon van niet-agrarische ondernemingen en de afbakening van het Herbevestigd Agrarisch Gebied (HAG). De onderzoeksvraag in deze analyse luidt als volgt: Komen er ook niet-agrarische ondernemingen voor in HAG (Herbevestigde Agrarische Gebieden)? Is de

---

⁴ Agentschap Geografische Informatie Vlaanderen (AGIV), 2013.

dichtheid lager dan buiten HAG? Voor deze analyse wordt er gebruik gemaakt van de geodata van 'HAG-gebieden'⁵.

---

⁵ Beschikbaar via <http://www.rsv.vlaanderen.be/RSV/RuimtelijkStructuurplanVlaanderen/Planningsprocessen/Landbouwnatuurenbos>.

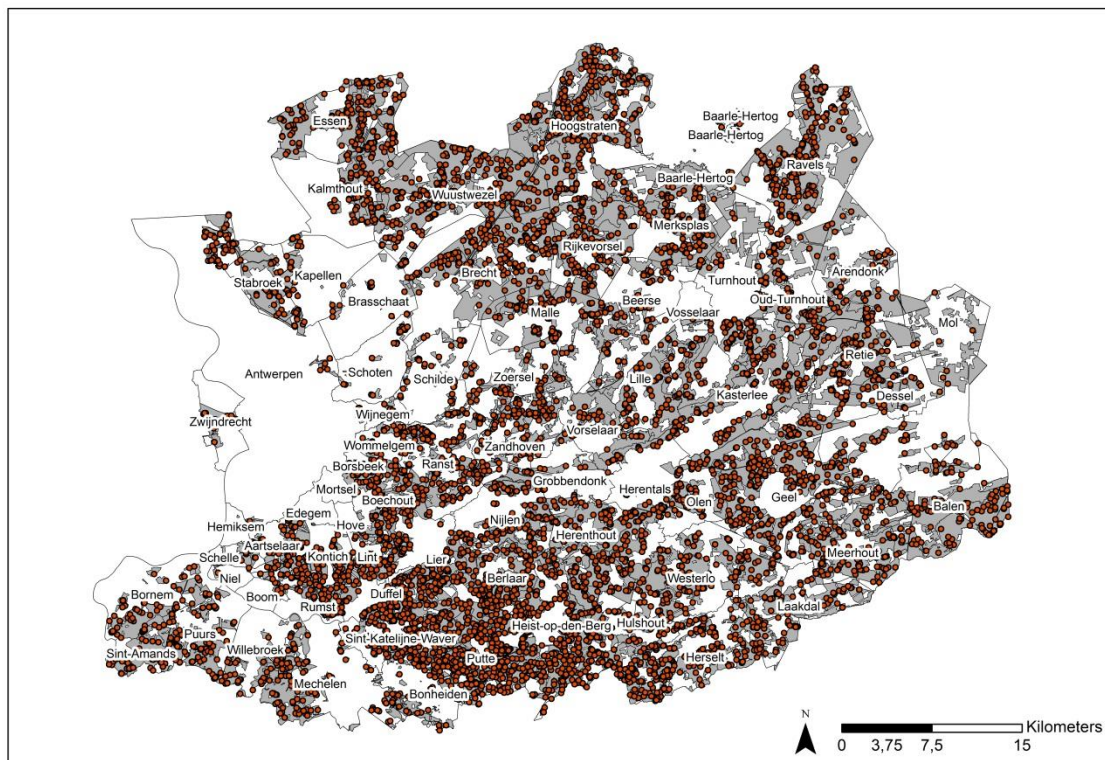

2. RESULTATEN RUIMTELIJKE ANALYSE

De resultaten van de ruimtelijke analyses van het spreidingspatroon worden hieronder weergegeven aan de hand van kaartmateriaal, tabellen en/of grafieken, afhankelijk van de aard van de analyse en resultaten.

2.1. RUIMTELIJKE SPREIDING NIET-AGRARISCH ONDERNEMINGEN

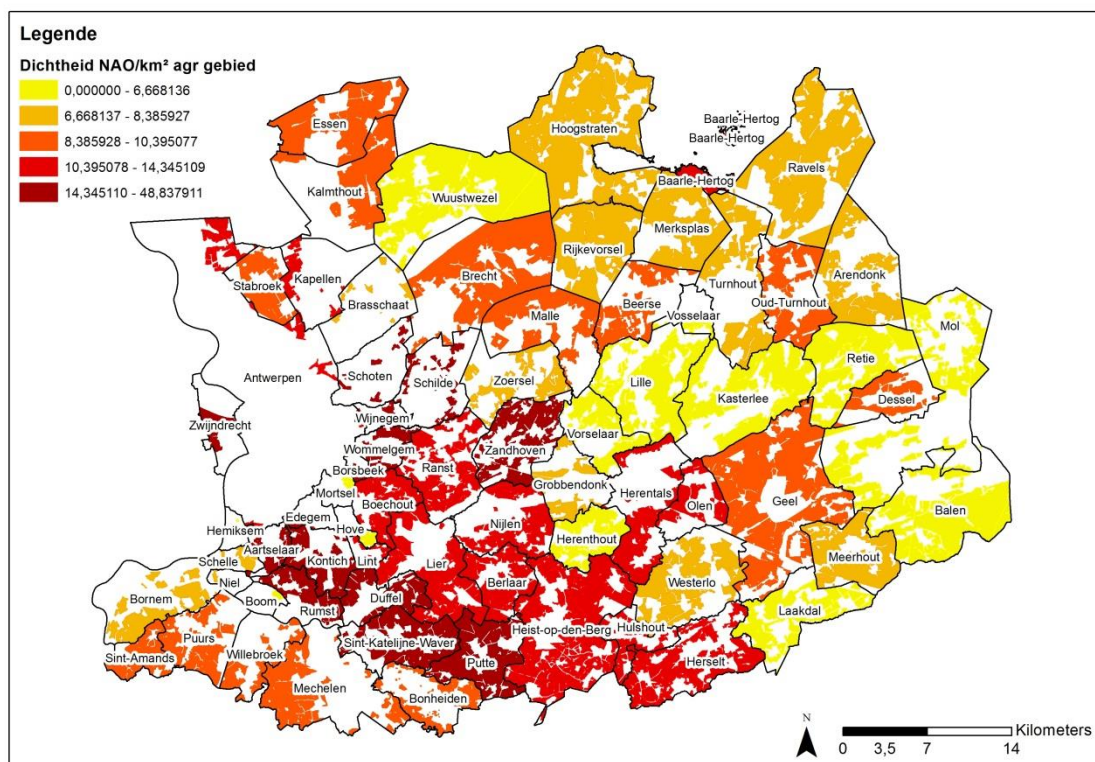
Figuur 11 toont de ruimtelijke spreiding van de niet-agrarische economische activiteiten in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen. Om te analyseren of er gebieden zijn met een hogere dichtheid aan niet-agrarische ondernemingen, hebben we per gemeente de dichtheid aan niet-agrarisch ondernemingen per km² agrarisch gebied berekend.

Figuur 11: Lokalisatie van de niet-agrarische ondernemingen in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen (idem figuur 6).

De resultaten van deze analyse zijn visueel weergegeven op volgend kaartbeeld (Figuur 12). De kleurschakering geeft hier een indicatie voor de dichtheid aan niet-agrarische ondernemingen per km² agrarisch gebied. In het zuiden, voornamelijk de as tussen Antwerpen en Brussel-Leuven, is de dichtheid aan niet-agrarische ondernemingen per km² agrarisch gebied beduidend hoger dan in de rest van de provincie. Hier ligt de dichtheid

aan niet-agrarische ondernemingen tussen de 14,3 en 48,8 per km² agrarisch gebied. In het noorden en in het zuidoosten van de provincie Antwerpen daarentegen is de dichtheid aan niet-agrarische ondernemingen het laagst. Voor de gemeenten in deze streek zien we een dichtheid aan niet-agrarische ondernemingen tussen de 0 en 6,7 per km² agrarisch gebied. Een gedetailleerd overzicht van de dichtheid aan NAO per gemeente is opgenomen in de bijlage (zie “Basisinventaris rurale bedrijvighed_per gemeente”).

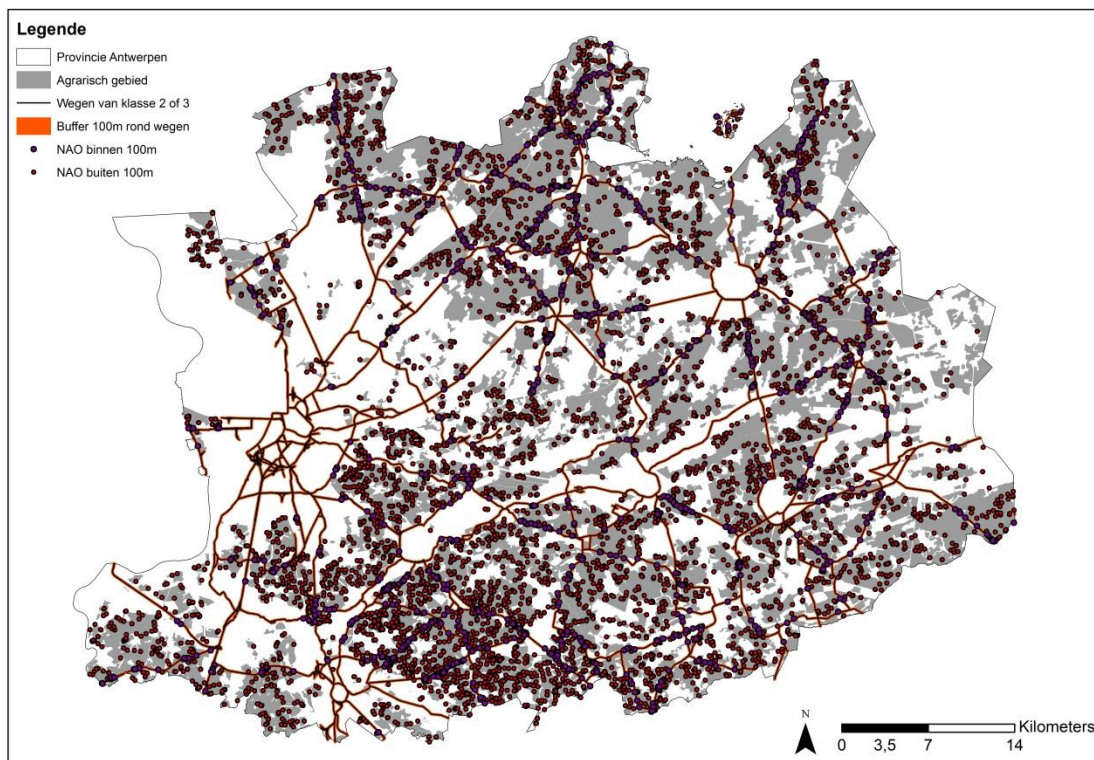

Figuur 12: Dichtheid van niet-agrarische ondernemingen (NAO) in agrarisch gebied van de provincie Antwerpen. De kleurschakering geeft klassen van dichtheid weer (geel: laagste aantal NAO/km² agrarisch gebied; rood: hoogste aantal NAO/km² agrarisch gebied)

2.2. NABIJHEID TOT WEGEN

Uit de analyse blijkt dat 2.583 (19,46%) niet-agrarische ondernemingen gelegen zijn op een afstand van minder dan 100 meter van een grote weg. Volgens onze aannames mag men er dus vanuit gaan dat deze ondernemingen langsheen een grote weg gelokaliseerd zijn. Deze ondernemingen zijn aangeduid met een paarse kleur op onderstaande figuur (Figuur 13). De overige 10.693 niet-agrarische ondernemingen liggen op een afstand verder dan 100 meter van een grote weg. Er liggen dus wel veel ondernemingen

langsheen grote wegen, maar wegen lijken geen duidelijke of unieke verklarende factor voor het spreidingspatroon van de niet-agrarische ondernemingen in agrarisch gebied.

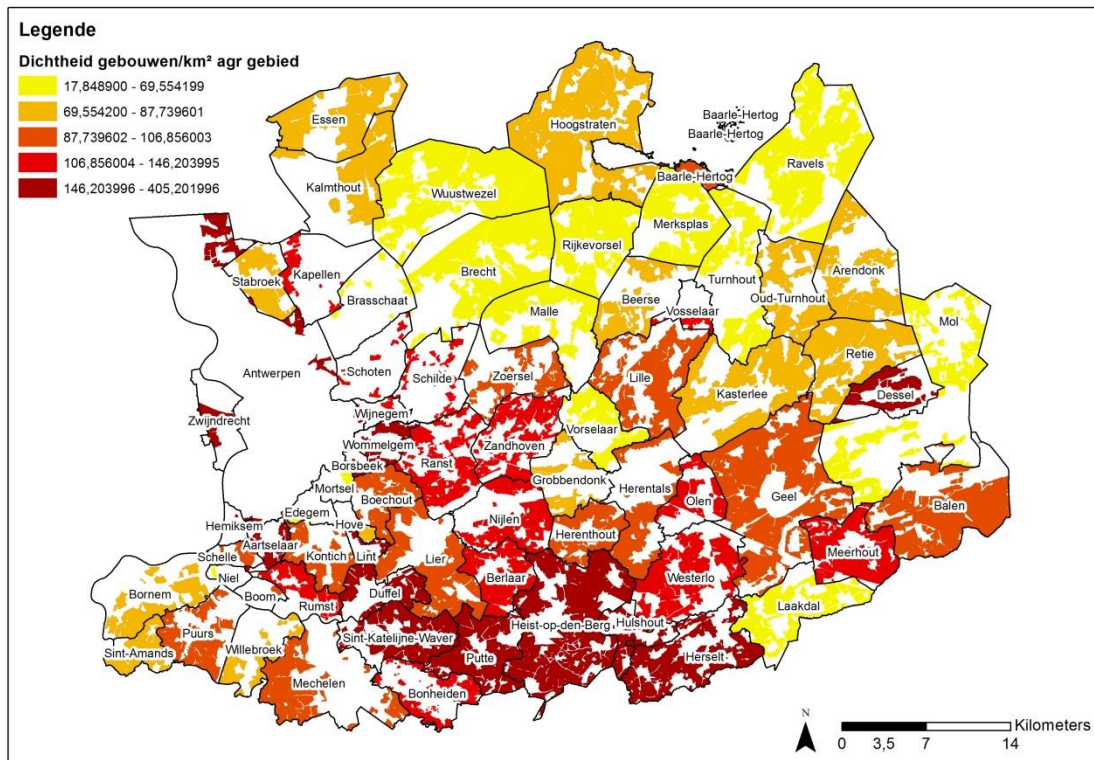
Figuur 13: Lokalisatie van de niet-agrarische ondernemingen binnen en buiten een buffer van 100 meter langsheen grote wegen (functieklaas 2 of 3).

	Aantal	Percentage
TOTAAL NAO	13.276	100 %
< 100 m van grote weg	2.583	19,46 %
> 100 m van grote weg	10.693	80,54 %

2.3. VERBAND MET GEBOUWEN ZONDER ACTIEVE LANDBOUWFUNCTIE

Figuur 14 geeft een grafische voorstelling van de dichtheid van gebouwen zonder een actieve landbouwfunctie per gemeente. De kleurschakering op deze figuur geeft de dichtheid aan van gebouwen zonder een landbouwfunctie per km² agrarisch gebied. Hieruit blijkt dat in het noorden van de provincie de dichtheid aan gebouwen zonder een actieve landbouwfunctie lager ligt dan vergeleken met het zuiden.

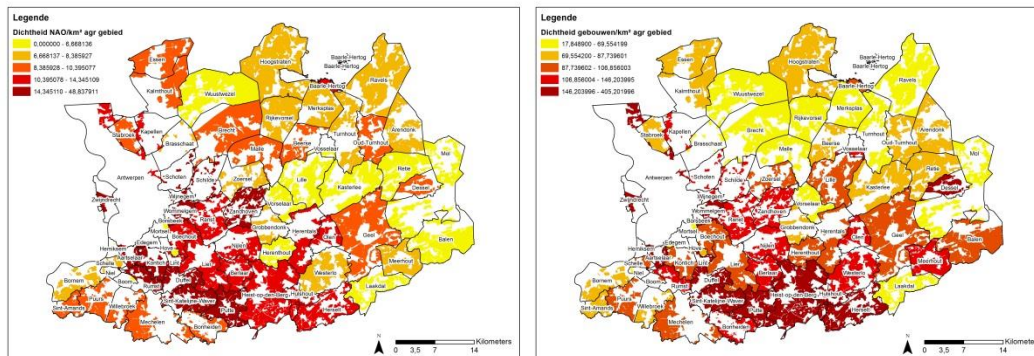

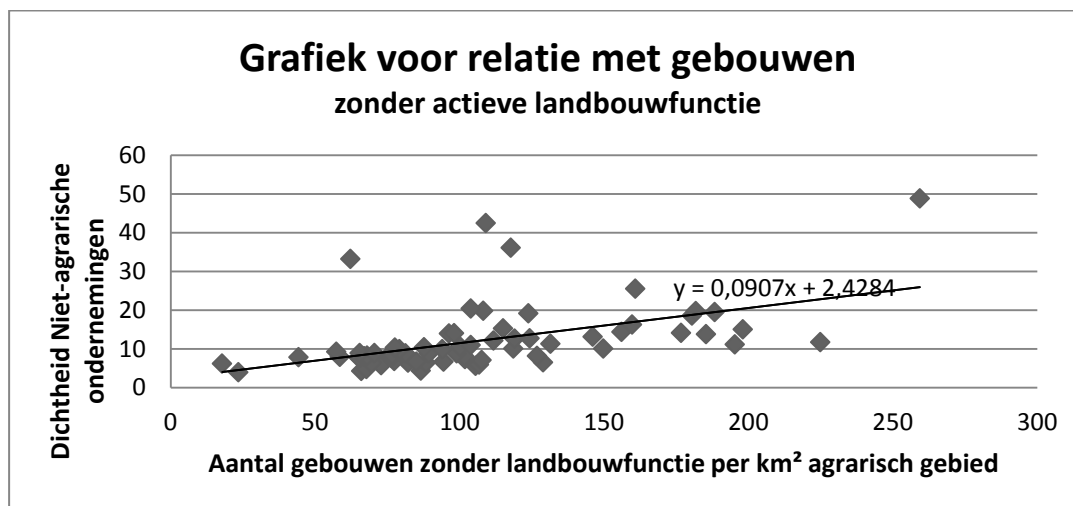
Figuur 14: Weergave analyse van de dichtheid aan gebouwen zonder een actieve landbouwfunctie, in agrarisch gebied van de provincie Antwerpen. De kleurschakering geeft de dichtheid weer berekend per km² agrarisch gebied.

Als we Figuur 12 vergelijken met Figuur 14 (zie Figuur 15) zien we een verband tussen de dichtheid niet-agrarische ondernemingen in het agrarisch gebied van een gemeente en de dichtheid aan gebouwen zonder een actieve landbouwfunctie in diezelfde gemeente. Zo is de dichtheid aan niet-agrarische ondernemingen zeer hoog in gemeenten in het zuiden van de provincie waar ook de dichtheid aan gebouwen zonder een actieve landbouwfunctie beduidend hoog ligt. Daarentegen zijn beide dichtheden laag in het noorden en in het zuidoosten van de provincie Antwerpen. Men zou dus op basis van deze analyse kunnen veronderstellen dat niet-agrarische economische activiteiten zich gemakkelijker vestigen in agrarisch gebied wanneer er veel gebouwen zonder actieve landbouwfunctie voorhanden zijn. Zoals blijkt uit figuur 15 en figuur 16 is er echter geen één op één relatie tussen de twee kaarten. Er zijn immers gemeenten met een hoge dichtheid aan gebouwen zonder actieve landbouwfunctie waar toch geen hoge dichtheid aan niet-agrarische economische activiteiten wordt vastgesteld. Omgekeerd zijn er gemeentes met een lage dichtheid aan gebouwen zonder actieve landbouwfunctie waar net wel een hoge dichtheid aan niet-agrarische economische activiteiten wordt

vastgesteld. De dichtheid aan gebouwen zonder actieve landbouwfunctie is dus niet de enige verklarende variabele voor de spreiding van niet-agrarische ondernemingen.

Figuur 15: Vergelijkende studie tussen de dichtheid aan niet-agrarische ondernemingen in agrarisch gebied van een gemeente met de dichtheid aan gebouwen zonder een actieve landbouwfunctie.

2.4. ANALYSE AGRARISCH GEBRUIK

Als laatste ruimtelijke analyse wordt het verband nagegaan tussen het spreidingspatroon van niet-agrarische ondernemingen en de afbakening van het Herbevestigd Agrarisch Gebied (HAG). Tabel 6 geeft de resultaten van deze analyse weer.

Tabel 6: Overzicht resultaten van de ruimtelijke analyse omtrent de dichtheid van ondernemingen in HAG.

	Opp (km ²)	Aantal				Dichtheid (aantal/km ²)			
		AO	NAO	GO	Totaal	AO	NAO	GO	Totaal
Agrarisch gebied (AG)	1.365	4.729	13.276	2.901	20.906	3,46	9,72	2,12	15,31
AG in HAG	867	3.732	8.381	2.157	14.270	4,30	9,66	2,49	16,45
AG niet in HAG	498	997	4.895	744	6.636	2,00	9,83	1,49	13,32

Voor de niet-agrarische ondernemingen in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen blijkt dat 8.381 van de in totaal 13.276 ondernemingen in HAG liggen, 4.895 liggen in agrarisch gebied, maar niet in HAG. De dichtheid aan NAO in HAG is 9,66 ondernemingen/km², in agrarisch gebied buiten HAG is dit iets hoger, namelijk 9,83 ondernemingen/km². Wanneer we kijken naar de agrarische en gemengde ondernemingen blijkt dat 3.732 van de in totaal 4.729 agrarische ondernemingen in het agrarisch gebied van de provincie Antwerpen in HAG liggen. Van de 2.901 gemengde ondernemingen liggen er 2.157 in HAG. Anders gezegd liggen 997 (21%) agrarische ondernemingen in agrarisch gebied dus niet in HAG, voor de gemengde ondernemingen is dit 744 of ca. 26%. Wanneer we dit bekijken ten opzichte van de respectievelijke oppervlaktes, zien we dat dit overeenkomt met een dichtheid van 4,30 agrarische ondernemingen/km² in HAG ten opzichte van 2 agrarische ondernemingen/km² in agrarisch gebied dat niet is afgebakend als HAG. Er liggen dus wel relatief meer agrarische ondernemingen in HAG dan buiten HAG.

De algemene dichtheid van NAO in agrarisch gebied is wel hoger dan van AO en GO. Zelfs in HAG zijn er meer NAO dan AO. De dichtheid van AO en GO is echter relatief hoger in HAG dan in niet-HAG, terwijl dit voor NAO weinig verschil maakt. De dichtheid aan NAO is zelfs een klein beetje lager in HAG dan in niet-HAG. We kunnen dus stellen dat landbouwbedrijven vaker in HAG liggen en dat niet-agrarische ondernemingen weinig of geen onderscheid maken tussen HAG en niet-HAG.

Verantwoordelijke uitgever:

Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek

Eenheid Landbouw & Maatschappij

Burg. Van Gansberghelaan 115, bus 2

B-9820 Merelbeke

Tel. 09 272 23 40

Website: <http://www.ilvo.vlaanderen.be/LenM/>

